

CRÂMPEIE DIN GÂNDIREA FILANTROPICĂ A PATRIARHULUI JUSTINIAN MARINA (1948-1977)

DUȘAN TRUȚ

Master anul I

Ne este cu neputință să abordăm gândirea filantropică a Patriarhului Justinian fără să ne raportăm la seria de volume intitulate *Apostolat Social*¹, pe care Preafericirea Sa a redactat-o de-a-lungul celor 29 de ani de vrednică păstorire. Îndemnurile adresate clerului în această cuprinzătoare colecție constituie un adevărat catehism social al unei Biserici aflate în greii ani ai regimului comunist, care dorea eliminarea treptată a instituției clericale din viața societății românești. Motiv pentru care, cu multă iscusință și tact pastoral, Patriarhul pregătea discursul preoțimii prin care, nederanjând partidul, să se continue îndrumarea credincioșilor spre mântuire pe calea unei vieți conforme Evangheliei Mântuitorului Iisus Hristos.

Prima temă, pe care o vom aborda este intitulată în original *Legea zidită de Dumnezeu în om*². În acest eseu Părintele Patriarh vorbește despre filantropie ca poruncă divină și ca formă de manifestare a spiritului civic. Cu toate că, într-o oarecare măsură, al doilea aspect este animat de dorința primirii acceptului politic cu privire la conținut în vederea publicării, suntem datori să subliniem un lucru crucial. Mai precis, pe tot parcursul textului Patriarhul nu se îndepărtează câtuși de puțin de morala creștină, necăutând îndochinarea auditoriului cu dogmatica comunistă, ci adaptarea creștinismului vieții românilor la datul politic. Astfel, Preafericirea Sa își începe discursul afirmând că, creștinul e dator să lucreze pentru a se întreține în viața trupească dar mai ales să se nevoiască pentru a evolua duhovnicește, afirmând existența unui punct de legătură între aceste două dimensiuni care este constituit de filantropie. El afirmă că pentru sufletul omului nu e suficientă doar rugăciunea ci și **fapta cea bună** sau mai cuprinzător, plinirea poruncilor,³ luând ca temei cuvântul Mântuitorului care zice că: *nu tot cel ce-Mi zice Mie, Doamne, Doamne, va intra în Împărăția cerurilor, ci acela ce face voia Tatălui Meu, carele este în ceruri* (Matei 7, 21). Iar voia Sa este iubirea față de Dumnezeu și aproapele

¹ Patriarhul Justinian a redactat 12 volume în această colecție, cuprinzând pastorale, articole și cuvântări ce abordau diferite teme de referință pentru misiunea Bisericii Ortodoxe Române în societate.

² Pastorală adresată clerului și credincioșilor în vara anului 1952.

³ Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Pentru pacea a toată lumea, Pilde și îndemnuri pentru cler, în Colecția Apostolat Social*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1955, p. 3.

nostru (Marcu 12, 30-31), care se manifestă prin **într-ajutorare**. Aceasta s-a văzut cel mai bine în viața primilor creștini, care, ne relatează cartea Faptele Apostolilor, *erau împreună și aveau toate de obște* (Fapte 2, 44). În continuare ni se spune că prima formă de filantropie e respectarea statului ca și colector de taxe, explicându-ni-se că prin acestea se întrețin orfeline, spitale, azilele și toate instituțiile de sprijinire socială. Neplătirea dărilor noastre constituind, indirect, un păcat față de aproapele, care e privat de sprijinul de care are atâta trebuință.⁴ De asemenea, el ne îndeamnă să ne organizăm în așa fel viața încât, îndestulați fiind să nu risipim, căci și această formă de neglijență reprezintă o nedreptate față de cei care, asemeni lui Lazăr, aflați în greutate, s-ar fi bucurat de cele ce ne prisoseau nouă. Mai mult decât atât, ni se atrage atenția că, înaintea lui Dumnezeu, noi suntem niște chivernisitori ai bunurilor primite pe care trebuie să le folosim spre binele semenilor noștri, după cum afirmă și Sf. Vasile cel Mare: *Tu ai devenit servitorul lui Dumnezeu și iconomul fraților tăi în suferință*.⁵ Patriarhul își încheie discursul spunând că, dacă toți ne-am comporta responsabil, ca niște adevărate mădulare ale unui singur trup am elimina multe probleme ale societății și ne-am face apărători ai păcii întregii lumi.

De importanța **propovăduirii păcii** ca obiectiv principal al apostolatului preoțesc ne vorbește Prefericirea Sa într-o altă cuvântare adresată clerului bucureștean în prima zi de Paști a anului 1966. Aici se afirmă importanța propovăduirii de către preoți a păcii pe toate planurile vieții, atât în casele fiecăruia cât și în raport cu cei din comunitățile noastre și chiar cu cei de altă confesiune. Apostolatul preotului este eminentamente un apostolat al păcii, ceea ce nu înseamnă îngăduirea păcatului ci acceptarea păcătosului. Această misiune pornește din familia clericului și mai apoi din altarul în care mulți preoți slujesc cu confrății lor. Hristos, S-a jertfit pentru pacea întregii lumi, iar prin aceasta ne cheamă și pe noi la dragostea față de semeni manifestată prin căutarea păcii și jertfă de sine.⁶ Totuși, acest deziderat nu înlocuiește calitatea noastră de mărturisitori ai Învierii, căci această bună veste constituie cea mai mare formă a dragostei, deoarece îl renaște pe om la o viață nouă în Hristos, oferindu-i mântuirea sufletului.⁷

Într-un cuvânt rostit la deschiderea cursurilor preoțești, ținute la Curtea de Argeș în 1962, Patriarhul Justinian a rostit memorabila frază: *O preoție nelegată de viață este o preoție ritualistă*. Prin aceasta, a dorit să transmită ideea că slujitorii altarului nu trebuie să se limiteze doar la împlinirea datoriilor

⁴ *Ibidem*, p. 5-6.

⁵ *Ibidem*, p. 8

⁶ Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Umanism Evanghelic și responsabilitate creștină, Pilde și îndemnuri pentru cler, în Colecția Apostolat Social*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1968, p. 42.

⁷ *Ibidem*, p. 41.

sacerdotale ci să fie alături de păstoriți în toate nevoile lor, materiale sau spirituale. Principala prioritate a clericilor trebuie să fie constituită de bunul mers al vieții parohiei în integralitatea ei.⁸ Pildă a unei astfel de atitudini făcându-se însăși Părintele Patriarh. Discursul său și-a tras seva dintr-un simțământ cultivat nu doar prin citirea Scripturii și a Părinților ci și prin practicarea virtuții. Mai precis, dragostea Preafericirii Sale nu s-a manifestat doar prin cuvântul de învățătură și îmbărbătare a preoților din parohii ci și prin atenția sa față de orfanii de război. Pentru care a înființat comitete parohiale de distribuire a acestora în familiile rudelor sau a altor credincioși, și a pus temelii mai multor orfelinate mănăstirești.⁹

Bibliografie

- Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Pentru pacea a toată lumea, Pilde și îndemnuri pentru cler, în Colecția Apostolat Scocial*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1955.
- Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Uniți în cuget, Pilde și îndemnuri pentru cler, în Colecția Apostolat Scocial*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1966.
- Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Umanism Evanghelic și responsabilitate creștină, Pilde și îndemnuri pentru cler, în Colecția Apostolat Scocial*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1968.
- <https://www.crainou.ro/2017/12/14/repere-ale-activitatii-patriarhului-justinian-marina-aparator-al-ortodoxiei-in-timpul-comunismului/>.

⁸ Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Uniți în cuget, Pilde și îndemnuri pentru cler, în Colecția Apostolat Social*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1966, p. 43.

⁹ <https://www.crainou.ro/2017/12/14/repere-ale-activitatii-patriarhului-justinian-marina-aparator-al-ortodoxiei-in-timpul-comunismului/>, accesat în data de 11.12.23 la ora 22:15.